

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
УКРАЇНИ**

Кафедра культурології

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Директор ННІ неперервної освіти і туризму
К.е.н., професор М.М. Кулаєць
“04” 06 2019 р.

РОЗГЛЯНУТО І СХВАЛЕНО
на засіданні кафедри _____

Протокол № 11 від “04” 06 2019 р.
Завідувач кафедри
Майданюк І.З.

СИЛАБУС

НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ЕТНОКУЛЬТУРОЛОГІЯ»

спеціальність **242 «Туризм»**

Розробники: д.ф.н. Майданюк І.З., к.філос.н.доц.Сидоренко І.Г.

Київ – 2019

1. Опис навчальної дисципліни «ЕТНОКУЛЬТУРОЛОГІЯ»

Галузь знань, напрям підготовки, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень		
Освітньо-кваліфікаційний рівень	бакалавр	
Спеціальність	075 – маркетинг	
Спеціалізація		
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	За вибором університету	
Загальна кількість годин	72	
Кількість кредитів ECTS	2	
Кількість змістових модулів	3	
Курсовий проект (робота) (за наявності)		
Форма контролю	залік	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки (курс)	1-й	
Семестр		
Лекційні заняття	30 год.	год.
Практичні, семінарські заняття	15 год.	год.
Лабораторні заняття	год.	год.
Самостійна робота	15 год.	год.
Індивідуальні завдання	год.	год.
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми навчання	3 год.	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета - покращення гуманітарної підготовки студентів, ознайомлення студентів з основними тенденціями та формами етнокультурного розвитку українського народу від найдавніших часів до сучасності;

- підвищення етнічної свідомості студентів та їхньої підготовки з огляду на майбутню роботу в мультикультурному середовищі; сприяння формуванню знань та компетенцій на основі засвоєння основ культурологічної проблематики

Завдання – вивчити особливості українського етносу, сформулювати почуття етнічної самосвідомості, гордості за належність до української нації, прищепити глибоку зацікавленість духовною скарбницею українського народу.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- основні поняття та визначення етнокультурології й уміти ними оперувати;
- фактори утворення етносу (народу, нації);
- історичне різноманіття етнокультур, роль етнічного фактору в еволюції світової культури, особливості етнічної самосвідомості, сутність етнічної ідентичності;
- основні культурно-історичні світові центри й регіони, закономірності їх функціонування й розвитку;

- світоглядні засади культурного буття людини
- особливості українського етносу (нації), сутність етнічної (національної) свідомості, самосвідомості;
- докази національної самобутності українського народу, його традиції, звичаї, обряди і т.ін.;
- місце і роль України у світовій культурі;
- сфери практичного застосування етнокультурології;
- способи збереження і передачі соціокультурного досвіду.

вміти:

- аналізувати основні концепції етногенезу, фази розвитку етносу, етнічні процеси, які відбуваються в сучасному світі в країнах Європи, Азії, Африки, Північної та Південної Америки, Австралії та Океанії;
- оцінювати досягнення світової та вітчизняної культури на основі знання історичного контексту їх створення;
- формувати власну думку щодо розмаїття національних культур, зокрема української і світової, та їх цінностей;
- самостійно орієнтуватися у розмаїтті художніх шкіл та напрямів, основних засобах вираження, притаманних тому чи іншому різновиду та жанру мистецтва;
- розкривати сутність національної культури;
- брати участь у народних звичаях, обрядах;
- виконувати елементи українських народних ремесел чи промислів;
- виробляти активну позицію в утвердженні гуманістичних ідей, високих моральних і етичних засад у суспільному житті;

3. Програма та структура навчальної дисципліни для:

- повного терміну денної (заочної) форми навчання;
- скороченого терміну денної (заочної) форми навчання.

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма							Заочна форма					
	тижні	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
			л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Змістовий модуль 1. Основні поняття етнокультурології													
Тема 1. Культура і етнос. Історико-регіональна характеристика культури.	1-2		4	2			2						
Тема 2. Українська етнічна культура	3-4		4	2			2						
Разом за змістовим модулем 1			8	4			4						
Змістовий модуль 2. Народна творчість													
Тема 1. Матеріальна культура українців	5-7		4	2			2						

Тема 2. Духовна культура українців	8-10		4	2			2						
Разом за змістовим модулем 2			8	4			4						
Змістовий модуль 3. Види і жанри сучасної української культури													
Тема 1. Українське музичне та театральне мистецтво	11-12		5	2			2						
Тема 2. Українська архітектура та образотворче мистецтво	13-14		5	3			3						
Тема 3. Українська література	15		4	2			2						
Разом за змістовим модулем 3			14	7			7						
Усього годин			30	15			15						

4. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Основні поняття етнокультурології	2
2	Українська етнічна культура	2
3	Українська народна матеріальна культура	2
4	Українська народна духовна культура	2
5.	Становлення і розвиток українського професійного музичного і театального мистецтва	2
6.	Становлення і розвиток української архітектури та образотворчого мистецтва	3
7.	Сучасний стан української літератури	2

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1		
2		
...		

6. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1		
2		
...		

7. Контрольні питання, комплекти тестів для визначення рівня засвоєння знань студентами.

1. Розкрийте сутність та зміст понять «етнос», «фольклор», «етнічна культура», «народна культура», «масова культура», «національна культура» і поясніть зв'язок між етнічною та національною культурою.
2. Поясніть походження етноніму «Україна».
3. Історико-етнографічне районування України, етнографічні групи українців.
4. Основні риси української ментальності.
5. Особливості української традиційної кухні.
6. Українська вишивка та її символіка.
7. Писанкарство як вид народної творчості. Звичаї та обряди, пов'язані із писанкою.
8. Українська народна пісня. Види та жанри українських народних пісень.
9. Українські народні звичаї різдвяного циклу.
10. Заснування професійного українського театру. Театр корифеїв (М.Кропивницький, М.Старицький, І. Карпенко-Карий, М.Садовський, П.Саксаганський, М.Заньковецька).
11. Як називається хвалебна пісня, що співається під час різдвяних свят?
 1. Коляда.
 2. Щедрівка.
 3. Гаївка.
 4. Різдвяниця.

12. Нація – це...

1. *Історична спільність людей, що складається в процесі формування певних характерних її ознак.*

2. Історична форма спільності людей, що утворюється з племен, виникає в процесі розкладу первісно-общинного ладу й формування класового суспільства, ґрунтується на спільності мови, території, економічних зв'язків, культури.

3. Стійка, історично сформована на певній території спільність людей, що мають спільні риси, усталені особливості культури та психічного складу, а також усвідомлюють свою єдність і відмінність від інших подібних утворень (самосвідомість), фіксовані у етнонімі.

4. Біологічна єдність, група, поєднана кровними, біологічними зв'язками.

13. Назвіть основні механізми трансляції культури.

1. Музика, театр, пісня, танець.
2. Традиція, звичай, обряд, ритуал.
3. «Етнічна культура», «народна культура», «масова культура», «національна культура».
4. Міф, обряд, тотем, народна творчість.

14. Який день у народі називають «голодною кутею» ?

1. 7 січня (Різдво).
2. 14 січня (Василя).
3. 6 січня (вечір напередодні Різдва).
4. 18 січня (вечір напередодні Богоявлення).

15. Лемківщина – це...

1. Історична назва українських етнічних земель, розташованих на північ від Карпатських гір, у басейні річок Дністра (верхня і середня течії), Західного Бугу (верхня течія), Сяну (верхня течія). Це територія Львівської, Івано-Франківської, Тернопільської (за винятком північної частини) областей України, а також ряду воєводств Польщі (Перемишльське, Жешівське, Замойське, Холмське та ін.)

2. Історико-етнографічний район на заході України, який охоплює Верховинський район, південну частину Косівського та Надвірнянського районів Івано-Франківської області,

Путильський та південну частину Вижницького району Чернівецької області, Радехівський район Закарпатської області

3. *Українська етнічна територія, розташована в українських Карпатах (по обох схилах Східних Бескидів) між ріками Сяном і Попрадом у межах сучасної Польщі, та на північний захід від ріки Уж у Закарпатті до ріки Попрад у Словаччині.*

4. Історична назва українських етнічних земель, розташованих між середньою течією Дністра та головним Карпатським хребтом у долинах верхньої течії Пруту і Серету. Нині ця територія входить до складу України (Чернівецька область) та Румунії (області Сучава та Ботошани Румунії).

16. До якого періоду належать знахідки першої української вишивки?
1. Знахідки у майстернях княгині Анни, дочки Володимира Мономаха.
 2. До пам'яток вишивальних цехів Львова (18 століття).
 3. До трипільської культури.
 4. *До доби палеоліту, розкопки Мізина на Чернігівщині*
17. Коли починають розписувати писанки в Україні?
1. Після Різдва.
 2. *На Стрітення.*
 3. На Вербну неділю.
 4. У Страсну п'ятницю.
18. У котрому рядку правильно названі представники української оперної музики?
1. М.Березовський, Д.Бортнянський, А.Веделъ.
 2. *С.Гулак-Артемовський, М.Вербицький, М.Аркас І.Воробкевич.*
 3. М.Калачевський, М.Лисенко, Б.Лятошинський, Л.Ревуцький.
 4. І.Котляревський, Г.Квітка-Основ'яненко, М.Щепкін, К.Соленик.
19. Який український театр пов'язаний із іменем Леся Курбаса?
1. Центротئاتр.
 2. Тئاتр корифеїв.
 3. Тئاتр «Лель».
 4. *Тئاتр «Березіль».*
20. У котрому рядку правильно названі представники української діаспори?
1. *У.Самчук, І.Багрянний, Б.Лепкий, О.Теліга, О.Ольжич, В.Барка, Є.Маланюк.*
 2. Ю.Андрухович, В.Герасим'юк, О.Забужко, І.Малкович.
 3. В.Кричевський, С.Тимошенко, Д.Дяченко, О.Сластіон, О.Вербицький.
 4. М.Рильський, М.Зеров, М.Драй-Хмара, Ю.Клен.

8. **Методи навчання:** лекції (вступні, тематичні, підсумкові, лекції-практикуми, лекції-диспути тощо), семінарські заняття (у формі діалогу, тренінгів, ділової гри, конференцій тощо), консультації (колективні, індивідуальні, групові).

9. **Форми контролю:** різні форми поточного та підсумкового контролю (тестування, виконання практичних завдань, розв'язування культурологічних задач, написання рефератів, усні та письмові опитування, екзамен).

10. **Розподіл балів, які отримують студенти.** Оцінювання студента відбувається згідно з положенням «Про екзамени та заліки у НУБіП України» від 20.02.2015 р. протокол № 6 з табл. 1.

Оцінка національна	Оцінка ЄКТС	Визначення оцінки ЄКТС	Рейтинг студента, бали
--------------------	-------------	------------------------	------------------------

Відмінно	A	ВІДМІННО – відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	90 – 100
Добре	B	ДУЖЕ ДОБРЕ – вище середнього рівня з кількома помилками	82 – 89
	C	ДОБРЕ – в загальному правильна робота з певною кількістю грубих помилок	74 – 81
Задовільно	D	ЗАДОВІЛЬНО – непогано, але зі значною кількістю недоліків	64 – 73
	E	ДОСТАТНЬО – виконання задовольняє мінімальні критерії	60 – 63
Незадовільно	FX	НЕЗАДОВІЛЬНО – потрібно працювати перед тим, як отримати залік (позитивну оцінку)	35 – 59
	F	НЕЗАДОВІЛЬНО – необхідна серйозна подальша робота	01 – 34

Для визначення рейтингу студента (слухача) із засвоєння дисципліни **R_{дис}** (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу студента (слухача) з навчальної роботи **R_{нр}** (до 70 балів): **R_{дис} = R_{нр} + R_{ат}**.

11. Методичне забезпечення

- Сидоренко І.Г. Методичні рекомендації до семінарських занять і самостійної роботи з дисципліни «Культурологія» (для студентів педагогічного факультету спеціальності «Соціальна педагогіка»). – К.: Видавничий центр НУБіП України, 2014.

12. Рекомендована література

Основна:

- Білик Б.І. Етнокультурологія [Текст]: навчальний посібник / Б. І. Білик; Міністерство культури і туризму України, Державна академія Керівних кадрів Культури і Мистецтв. - К. : ДАКККіМ, 2005. - 160 с.
- Гриценко В. Людина і культура: Навч. Посібник. – К.: Либідь, 2001. Історія світової культури: навч.посібник / керівник авт. колект. Л.Т.Левчук. – К.: Центр учбової літератури, 2010.
- Драч. Г.В. История мировой культуры. – Ростов-на-Дону, 2008.
- Етнографія України: навч.посіб. для студ. ВНЗ. – Л.: Світ, 2004. – 520 с.
- Етнографія України. – Львів, 1994.
- Етнокультурологія: Словник-довідник / Автор-укладач Л.М. Маєвська. — Житомир: ЖДУ, 2007. — 392 с.
- Кормич Л.І., Багацький В.В. Культурологія / Історія і теорія світової культури. – Харків: Одиссей, 2002.
- Левченко М.Українська художня культура: Навчальний посібник. - Херсон, 2009.
- Лисяк-Рудницький І. Історичні есе. – К., 1992.
- Лозко Г. Етнологія України. – К., 2001.
- Лурье С. В. Историческая этнология / Уч. пособие. – М., 1997.
- Макарчук С.А. Етнічна історія України: навч.посібник. – К.: Знання, 2008. – 471 с.
- Митрополит Іларіон (Огієнко І.) Візантійська культура і Україна // Україна: філософський спадок століть. Хроніка – 2000. – №37-38. – К., 2000. – С. 117-129.
- Попович М. Нарис історії культури України. – К.: АртЕк, 2001.

- Стебельський Б. Християнство і українська культура // Україна: філософський спадок століть. Хроніка – 2000. – №39-40. – К., 2000. – С. 11-32.
- Тиводар М. Етнологія. – Львів, 2004. Тиводар М. Етнологія. – Львів.: Світ, 2004.
- Титар О. В. Етнокультурологія: Комплекс навчально-методичних матеріалів з курсу “Етнокультурологія” (навчальне видання для студентів філософського факультету). – Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2007. – 48 с.
- Чмихов М.О. Давня культура: Навч.посібник. – К.: Либідь,1994.
- Шинкарук С.Б. Поняття культури. Філософські аспекти // Феномен української культури: методологічні засади осмислення. – К., 1996. – С. 8-61.

Додаткова:

- Астафьева О.Н. Культурология. – М., 2008.
- Багацький В.В. Культурологія. Історія і теорія світової культури ХХ століття. – К.: Кондор, 2007.
- Бокань В. Культурологія. – К.: МАУП, 2004.
- Бердяев Н.А. Философия неравенства. Письмо тринадцатое. О культуре. – Л.: Лениздат,1991 – С.217-231.
- Быстрова А.Н. Мир культуры (Основы культурологии). Учебное пособие. – М.: Изд. Ф. Конюхова, 2002.
- Васильев Л.С. История Востока: уч.пособие. – М.: Высшая школа, 2001. - Т.1 – Глава 1. - С.11-25; Глава 24. – Цивилизации Востока: религиозно-культурные традиции и современность. Индуистско-буддийская традиция-цивилизация; Главы 24 – Цивилизации Востока: религиозно-культурные традиции и современность. Китайско-конфуцианская традиция-цивилизация // http://www.gumer.info/bogoslov_Buks/Relig/Vasil1/189.php
- Гатальська С.М. Філософія культури. – К., 2008.
- Грищенко Т.Б., Грищенко С.П. та ін. Культурологія. Навч. посібник. – К., 2007.
- Карцева Л.В. Социология культуры. – М., 2008.
- Корінний М.М., Шевченко В.Ф. Короткий енциклопедичний словник з культурології. – К.; 2003.
- Кравець М.С., Семашко О.М. , Піча В.М. та ін. Культурологія. Навч. посібник / За заг. ред. В.М. Пічі. – Львів, 2006.
- Культурологія. Навч.пос. для студентів ВНЗ / О. Власенко, Ю. Зайончковський. – Харків: Парус, 2007.
- Культурологія. Навч. пос. для студентів ВНЗ / За ред.. В.М. Пічі. – Львів: Магнолія, 2007.
- Культурологія: теорія та історія культури. Навч.пос. для ВНЗ / За ред. І.І. Тюрменко. – К.: ЦНЛ, 2005
- Леви-Стросс К. Первобытное мышление. - М.: Республика, 1994.
- Леви-Стросс К. Раса и история http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Culture/levestr/rasa.php
- Марков А.В. Происхождение и эволюция человека. Обзор достижений палеоантропологии, сравнительной генетики и эволюционной психологии. Доклад, прочтенный в Институте Биологии Развития РАН 19 марта 2009 г http://macroevolution.narod.ru/markov_anthropogenes.htm
- Матвеева Л.Л. Культурологія. Навч. посібник. – К. Либідь, 2005.
- Мелетинский Е.А. Общее понятие мифа и мифологии. // Мифологический словарь [Гл. ред. Е.М.Мелетинский] – 4-е изд. – М., 1998. – 654-672.
- Никитич Л.А. Культурологія. Теорія, філософія, історія культури. – К., 2005.
- Тайлор Э.Б. Первобытная культура. – М: Из-во полит. лит-ры, 1989. – Глава 8. Анимизм С. 205-253, Глава 15. Обряды и церемонии С.457-502.
- Токарев С.А. Мифология и ее место в культурной истории человечества. // Ранние формы религии. – М., 1990.
- Уайт Л.А. Понятие культуры // Антология исследований культуры. Интерпретации культуры. – СПб: Из-во Санкт-Петербургского университета, 2006 – С.17-49.

- Фрезер Дж. Золотая ветвь: исследование магии и религии. – М.: АСТ 2003. – Глава 3. Симпатическая магия С. 18-56, Глава 4. Магия и религия С.56-69.
- Фрейд З. Тотем и табу. – М. ЭКСМО, 2006. – Часть 2 Табу и амбивалентность чувств С.385-442, Часть 4 Инфантильное происхождение тотема С. 466-487.
- Художня культура світу: Арабо-мусульманський, Африканський, Індійський, Далекосхідний культурний регіон. – К.: 2007.
- Шейко В.М. Культура. Цивілізація. Глобалізація (кінець XIX – початок XXI ст.): Моногр.: В 2 т. – Х.: Основа, 2001.
- Шейко В.М., Богуцький Ю.П. Формування основ культурології в добу цивілізаційної глобалізації (друга половина XIX – початок XXI ст.): Монографія. – Київ : Генеза , 2005.
- Шейко В.М., Тишевська Л.Г. Історія української художньої культури. – Харків: ХДАК, 1999.
- Шпенглер О. Закат Европы. – М.: Мысль, 2003. – Введение, гл.12-14 С.163-176.
- Ясперс К. Истоки истории и ее цель // Смысл и назначение истории. – М.: Республика, 1994. Первая часть, гл.1,2 – С.29-54.

МОДУЛЬ 1. ОСНОВНІ ПОНЯТТЯ ЕТНОКУЛЬТУРОЛОГІЇ

Тема 1. Культура і етнос

Морфологія й типологія культури. Сутність та зміст понять «етнос», «фольклор», «етнічна культура», «народна культура», «масова культура», «національна культура». Зв'язок між етнічною та національною культурою.

Культура та етнос. Визначальні риси етнічної культури. Вплив природного середовища на формування етнічної культури. Спільність мови як чинник формування етнічної культури. Картина світу в етнічній культурі. Релігія в процесі формування та функціонування етнічної культури. Етнічні цінності.

Мова і етнос. Мова як етнічна ознака. Говірка, діалект, літературна та державна мова, мова міжнародного спілкування. Етномовні спільноти і сучасні мовні сім'ї.

Етнологія культури. Етнологія як наука вивчення народів світу. Характерні ознаки етнічної культури. Етносоціальна спільнота: плем'я, народність, нація.

Духовна культура етносу. Роль та форми народних вірувань в етнічній культурі. Основні ментальні структури ранніх культур: міф, обряд, тотем. Реалізація та розвиток етнічної культури в комплексі видів народної художньої творчості.

Антропогенез, етногенез, культурогенез. Антропогенез і теорії походження людини. Теорії етногенезу. Палео-, мезо-, неоетногенез. Механізми трансляції культури: традиція, звичай, обряд, ритуал. Етнічні процеси в сучасному світі.

Основні культурологічні концепції. Еволюціоністська культурологічна концепція. Біологічна концепція. Психологічна культурологічна концепція. Ціннісна культурологічна концепція. Функціоналістська концепція культури

Історико-регіональна характеристика культури. Етноси та етнічна культура Океанійських та Австралійського регіонів. Африканські етноси та етнічна культура. Етноси і традиційна етнічна культура Північної і Латинської Америки. Азійські етноси та етнічна культура. Етнічні культури Сибіру та Кавказу. Етноси й етнічні культури східноєвропейських та західно-центрально-європейських регіонів.

Тема 2. Українська етнічна культура

Концепції етногенезу українців. Походження етноніму «Україна». Антропологічні типи українців. Етнічні та географічні назви української землі. Етнографічна група. Історико-етнографічний регіон. Історико-етнографічне районування України, етнографічні групи українців. Етнографічне районування України та сучасний адміністративно-територіальний поділ України. Територіальні діалекти української мови.

Національний характер українців. Національний характер та ментальність. «Хвороби» національної психіки. Етнічна релігія та міфологія українців. Народний світогляд.

МОДУЛЬ II. УКРАЇНЬСКА НАРОДНА ТВОРЧІСТЬ

Тема 1. Матеріальна культура українців

Традиційний побут українців. Українська хата та господарські споруди. Регіональні особливості народного житла. Інтер'єр народного житла як образно-символічний і мистецький простір. Особливості української традиційної кухні. Способи приготування страв. Обрядові та святкові страви.

Народний текстиль. Народний одяг. Ткацтво як вид народної творчості. Техніки ткання. Килимарство. Орнамента народних тканин та килимів. Осередки килимарства та художнього текстилю (Гуцульщина, Решетилівка, Кролевець)

Способи оздоблення тканин: вибійка, вишивання. Особливості вибійки.

Вишивання. Символіка вишивки та народні звичаї. Техніки вишивання, народні шви. Які вироби оздоблювалися вишивкою.

Український рушник: Історія і сучасність. Функції рушника в українській культурі.

Класифікація українського народного одягу. Характерні особливості українського народного одягу. Функції народного одягу. Народний одяг: історія і сучасність. Народна творчість і сучасна мода.

Українське народно-декоративне вжиткове мистецтво та художні ремесла. Місце і роль народної творчості у сучасному житті. Класифікація українського народно-декоративного вжиткового мистецтва. Техніки та матеріали народного мистецтва. Види художніх ремесел. Українська орнамента.

Витинанка. Історія та техніка витинання. Витинанки як вид народної творчості. Сюжети народних витинанок. Витинанки в інтер'єрі.

Ковальство як ремесло і мистецтво. Художня обробка дерева. Різьба по дереву. Плетіння з лози, рогозу, коренів. Дерев'яні та плетені вироби – меблі, посуд, реманент, декоративне оздоблення обійстя.

Українська народна кераміка як вид декоративного мистецтва. Керамічні вироби та їх призначення.

Керамічні кахлі. Посуд.

Осередки гончарства (Косів, Опішня, Васильків).

Осередки гутництва.

Способи декорування гончарних виробів.

Народне малярство. Писанкарство. Флористичний дизайн. Види та жанри народного малярства. Техніки та матеріали народного малярства.

Народна картина. Козак Мамай.

Видатні майстри народного малярства. Марія Примаченко.

Петриківський народний розпис.

Писанкарство як вид народної творчості. Звичаї та обряди, пов'язані із писанкою. Види великодніх яєць: писанка, крашанка, мальованка, дряпанка, крапанка. Традиційні та сучасні техніки їх оздоблення.

Українські флористичні традиції. Квіти в українській обрядовості. Українська флористична символіка. Символіка рослин у народній традиції. Рослини – символи України (калина, верба, барвінок та ін.), їх використання у флористичних композиціях до державних свят та сучасних весільному та поховальному обрядах. Символіка світового дерева у народній флористичній традиції та сучасних аранжуваннях.

Різдвяно-новорічні композиції, композиції до свят зимового циклу. Композиції до свят весняно-літнього та осіннього циклу свят (Великодніх свят, свята Трійці, зелених свят, Маковія, Спаса та ін.). Вінок як традиційний оберіг та сучасна флористична композиція. Символіка букету до свята Маковея. Флористичні натюрморти. Спасівський натюрморт.

Тема 2. Духовна культура українців

Українська обрядовість. Народні свята зимового, весняного, літнього та осіннього циклів.

Усна народна творчість. Українська народна музика і народні музичні інструменти. Українська народна музика. Народні музичні інструменти. Троїсті музики. Мистецтво кобзарів. Види та жанри українського фольклору. Українська народна пісня. Види та жанри українських народних пісень. Обрядовий пісенний фольклор. Народні танці.

Український прозовий фольклор. Народні казки та легенди. Народний гумор. Українські прислів'я та приказки.

МОДУЛЬ 3. ВИДИ І ЖАНРИ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

Тема 1. Українське музичне і театральне мистецтво

Музика як вид мистецтва. Музика княжої доби.

Музичні братства. Музична освіта (Києво-Могилянська академія, Глухівська співацька школа). Церковна музика. Партесний спів. Церковний хоровий концерт (М.Березовський, Д.Бортнянський, А.Ведель). Кобзарське мистецтво.

Основні риси розвитку і жанри музичного мистецтва XIX - поч. XX ст. (М.Лисенко, Б.Сокальський, П.Ніщинський, М.Леонтович, К.Стеценко). Українська національна опера (С.Гулак-Артемовський, М.Вербицький, М.Аркас, І.Воробкевич).

Світська хорова музика (М.Лисенко, К.Стеценко, М.Леонтович, Я.Степовий, О. Кошиць, С.Людкевич). Створення та діяльність провідних хорових колективів (хор ім. Г.Верьовки, «Думка»).

Фортепіанна музика (М.Лисенко, О.Лизогуб, В.Косенко).

Симфонічна музика (М.Калачевський, М.Лисенко, Б.Лятошинський, Л.Ревуцький).

Синтетичні види музичного мистецтва. Українські опера і балет.

Народне та аматорське музичне мистецтво.

Українське театральне мистецтво та його джерела. Елементи театру в народних обрядах, іграх, мистецтві скоморохів, церковному богослужінні.

Шкільний театр і шкільна драма. Вертеп – народний ляльковий театр. Роль братств та Києво-Могилянської академії в активізації театального життя. Театр-балаган і його антикріпосницька спрямованість.

Кріпосницький театр. Аматорський театр. Полтава і Харків – центри театального життя в Україні у першій половині XIX ст. Закладення основ українського театру. Діяльність І.Котляревського, Г.Квітки-Основ'яненка, М.Щепкіна, К.Соленика. Драматична творчість Т.Шевченка.

Заснування професійного українського театру в II половині XIX ст. Театр корифеїв (М.Кропивницький, М.Старицький, І. Карпенко-Карий, М.Садовський, П.Саксаганський, М.Заньковецька). Театр М.Соловцова у Києві. Тенденції побутовізму, романтизму і сентименталізму в українському театрі. Український професійний театр в Західній Україні.

Поєднання національних традицій з європейськими впливами. Театр М.Садовського, драматургія Лесі Українки, В.Винниченка, О.Олеса. Нові напрями розвитку національного українського театру у 20-х рр. XX ст. («Березіль», «Центростудія»), театр мініатюр. Діяльність Леся Курбаса і М.Куліша.

Особливості розвитку національного театру в 60-90-х рр. (С.Данченко, Р.Віктюк, А.Жолдак).

Театральне життя України після здобуття незалежності. Поява нових театрів. Театральні конкурси і фестивалі. Занепад театального життя як наслідок економічних кризових явищ.

Тема 2. Українська архітектура та образотворче мистецтво

Архітектура як складова частина матеріальної культури та мистецтва. Архітектурні стилі. Види архітектури: житлова, цивільна, промислова, садово-паркова, палацо-паркова, містобудування.

Архітектура Київської Русі. Дерев'яне та кам'яне будівництво. Софія Київська.

Архітектура XVI – XVIII ст. Оборонна архітектура. Стиль ренесанс в історичній забудові Львова.

Бароко в українській архітектурі (І.Григорович-Барський, С.Ковнір, І.Зарудний, Й.Шедель, Б.Растреллі та ін.)

Класицизм в архітектурі України кінця XVIII – першої половини XIX ст. (А.Меленський, В.Беретті). Містобудування, садово-паркова архітектура («Софіївка», «Олександрія» та ін.) Еклектика.

Український модерн (В.Кричевський, С.Тимошенко, Д.Дяченко, О.Сластіон, О.Вербицький).

Конструктивізм та раціоналізм в українській архітектурі XX ст. Типовий проект. Житловий масив. Створення домобудівної індустрії. Громадсько-культурне будівництво.

Скульптура як один з видів образотворчого мистецтва. Основні види та жанри.

Пам'ятки дохристиянської скульптури. Скульптура кіммерійців і скіфів. Ювелірне мистецтво скіфів. Скульптура східнослов'янських племен. Збруцький ідол. Скульптура грецьких міст-держав Північного Причорномор'я.

Скульптура в Київській Русі. Рельєф. Ювелірна майстерність.

Ренесанс і бароко в українській скульптурі. Скульптурний портрет, надгробок, різьблений іконостас, декоративне ліплення.

Українська скульптура в епоху класицизму та реалізму (І.Мартос, М.Микешин, Л.Позен М.Паращук, Б.Едуардс, П.Забіла, А.Попель та ін.) Монументальна скульптура Києва, Одеси, Львова, Полтави.

Творчість українських скульпторів XX ст. (І.Кавалерідзе, В.Бородай, Г.Кальченко, В.Зноба, М.Вронський та ін.)

Пам'ятки української скульптури за кордоном.

Мистецтво живопису в Україні. Загальна характеристика. Види живопису (монументальний, станковий, декоративний, театральний-декоративний). Жанри живопису (портрет, пейзаж, натюрморт, релігійний, історичний, батальний, побутовий, анімалістичний, міфологічний).

Найдавніші пам'ятки живопису на території України (трипільська, зарубинецька, черняхівська та ін. культури).

Візантійські впливи, формування власних традицій в Київській Русі. Фреска. Мозаїка. Іконопис. Книжкова графіка.

Ренесанс і бароко в живописі. Світські елементи та риси реалізму в релігійному живописі. Поява портрету і пейзажу.

Епоха класицизму в українському живописі (Д.Левицький, В.Боровиковський, А.Лосенко, А.Мокрицький). Майстри пейзажу (І.Сошенко, В.Штернберг).

Реалізм (друга пол. XIX ст.). Демократичні тенденції в українському живописі, формування національної школи реалістичного живопису (Т.Шевченко, К.Трутовський, О.Сластіон, М.Самокиш, С.Васильківський, Ф.Красицький, В.Орловський, С.Світославський, М.Пимоненко, М.Мурашко, К.Костанді). Жанрове збагачення. Виникнення рисувальних шкіл (Одеса, Харків). Створення художніх музеїв (Київ, Одеса, Харків, Львів). Організація художніх виставок.

Український мистецький авангард початку XX ст. (М.Бойчук, К.Малевиц, О.Богомазов, О.Екстер, Б.Бурлюк).

Український живопис XX ст. (І.Труш, Й.Бокшай, О.Новаківський, М.Бурачек, М.Глушенко, І.Їжакевич, В.Касян, М.Дерегус, Т.Яблонська та ін.)

Тема 3. Українська література

Література як мистецтво слова. Загальне поняття про літературу. Фольклор – джерело виникнення основних літературних родів та жанрів.

Середньовічна література. Перекладна та оригінальна література Київської Русі. Ораторсько-проповідницька проза, літописання, агіографія, паломницька та моралізаторська проза. «Слово о полку Ігоревім», «Руська правда».

Література епохи Відродження. Ренесансний гуманізм - ідеологічна основа літератури XIV – XVII ст.

Ренесансні процеси в українській літературі XIV – XVIII ст. Полемічна література (І.Вишенський, Г.Смотрицький, М.Смотрицький, Х.Філалет, С.Зизаній, І.Борецький та ін.) Розвиток поезії (К.Сакович, К.Зиновій, І.Величковський та ін.)

Риси літературного бароко у творчості Г.Сковороди, Л.Барановича, І.Галятовського, І.Величковського. Розвиток шкільної драми (Ф.Прокопович, Д.Туптало, Г.Кониський, інтермедії). Козацько-старшинські літописи.

Нова українська література. Становлення української літературної мови. Сентименталізм та романтизм. Бурлеск. Творчість І.Котляревського, П.Гулака-Артемовського, Г.Квітки-Основ'яненка, Є.Гребінки, Л.Боровиковського.

Т.Шевченко – основоположник реалізму в українській літературі. Збагачення жанрів і розширення тематики української літератури другої половини XIX ст. (М.Вовчок, І.Нечуй-Левицький, Панас Мирний, П.Грабовський, І.Франко, Леся Українка). Драматургія (М.Старицький, М.Кропивницький, І.Карпенко-Карий).

Українська література XX – початку XXI ст. Розмаїття літературного життя в Україні у 20-х – на початку 30-х рр. Літературні об'єднання («Плуг», «Гарт», ВУСПП, ВАПЛІТЕ та ін.) Літературна дискусія 1928 р. Творчість П.Тичини, В.Сосюри, В.Чумака, М.Куліша. Київські неокласики (М.Рильський, М.Зеров, М.Драй-Хмара, Ю.Клен).

Українська література у часи тоталітаризму. Репресії в середовищі українських літераторів. Соціалістичний реалізм. Кращі здобутки української літератури (творчість Ю.Яновського, А.Малишка, М.Стельмаха, О.Довженка, О.Гончара, П.Загребельного та ін.)

Література 60-90-х рр. XX ст. Оновлення літератури з приходом шістдесятників (В.Симоненко, В.Стус, Ліна Костенко, Б.Олійник, І.Драч, Д.Павличко, Є.Гуцало та ін.) Здобутки української літератури.

Література української діаспори (У.Самчук, І.Багряний, Б.Лепкий, О.Теліга, О.Ольжич, В.Барка, Є.Маланюк та ін.)

Розвиток літератури після здобуття незалежності. Постмодерн. Творчість Ю.Андруховича, В.Герасим'юка, О.Забужко, І.Малковича та ін.